

Resistent trubadur

Med allsang og nystemt gitar er Morten Lindbæk en populær foreleser ved Det medisinske fakultet i Oslo. Men sangen er ikke for moro skyld.

Selv om *Frisk og glad*-sangen fra Norske Sanitetskvinnens Forening tidvis blir sunget, er det den om barnemishandling som setter tonen. Suzanne Vegas hit *Luka* fra 1987 handler nemlig ikke om romantikk, men om en ni år gammel gutt utsatt for omsorgssvikt.

– Den har jeg gjerne brukt i psykiatriterminen, forklarer Morten Lindbæk, professor i allmennmedisin og leder av Antibiotikasenteret for primærmedisin (ASP).

– Det å synge gir ofte et bra apropos til det vi snakker om, fortsetter han. På kontorveggen hans henger et innrammet bevis på at publikum er enig. Mottaker av medisinstudentenes pris for beste underviser i 2003 er over gjennomsnittet glad i sang og musikk.

– I tiende semester tar jeg ofte frem *Sommerfuggel i Vinterland* like før studentene skal ut i 12 ukers praksis. Den passer bra før de skal ut i jungelen, før de skal lære å svømme på dypt vann. Allsang er smittsomt, derfor kaller vi oss nå Avdeling for Allsangmedisin. Da professor Jørund Straand og jeg fylte 60 år, ble det gitt ut en allsangmedisinsk sangbok som festskrift, forteller en ivrig professor.

Både med bandet Sviskeprinsene og i faglige sammenhenger er gitaren med, og det er til og med blitt til publikasjoner om musikkterapi. Som foreleser gjennom 20 år er altså Lindbæk god til å finne en melodi som kler det han vil snakke om. Et tema han ofte snakker om, mangler derimot ennå en egen sang.

– Vi har til gode å lage en bra sang om antibiotikaresistens, innrømmer Lindbæk.

Dersom en slik sang hadde vært spilt like ofte som Morten Lindbæk selv er i mediene for å snakke om resistens, kunne det fort blitt en slitt hit. Nærmest ukentlig er det nemlig mulig å høre Lindbæk i norske medier kommentere resistensproblemet.

Ti år med resistens

Hans etter hvert lange erfaring med mediene er likevel stort sett positiv.

– I hovedsak er den bra, men man må være nøye med å få alt til gjennomlesing og korrektur. Det er fort gjort at ting blir

misforstått. Samtidig har jeg lært meg at man bør ha klare budskap, og man kan ikke ta alle mulige forbehold. Man må godta at ting forenkles, så lenge det er korrekt, sier Lindbæk.

Å bli portrettert stiller han seg derimot mer avventende til. Det faglige gir tryggere grunn, og resistensproblematikken er jo uuttømmelig.

Neste år feirer Antibiotikasenteret for primærmedisin ti år, et senter Lindbæk har ledet siden åpningen i 2006.

– Folkeopplysning er en av senterets vik-

«I tiende semester tar jeg ofte frem *Sommerfuggel i Vinterland* like før studentene skal ut i 12 ukers praksis. Den passer bra før de skal ut i jungelen»

tige oppgaver, forteller en engasjert senterleder.

Morten Lindbæk fremstår vennlig, men bestemt når resistensproblematikken utdypes.

– Vi ser jo at det har veldig mye med kultur å gjøre, hvorvidt folk forventer å få antibiotika eller ikke. Det er også store forskjeller innad i Europa. Det tar i snitt for eksempel fire dager før en franskmann går til lege med en hoste, mens for en svenske tar det 12. Vi i Norge er jo fremdeles en grønn øy når det gjelder forbruk av antibiotika, mens man til sammenlikning har et vanvittig forbruk i Østen. Så dette er jo en stor global utfordring, forteller Lindbæk.

Utfordring som stadig øker

Lindbæk blir stille et lite øyeblikk på spørsmål om han tidvis kan bli motløs, men svarer raskt optimistisk.

– Vi har jo heldigvis noen eksempler på

at man kan reversere resistensutviklingen. Data fra Finland og Island har vist det at det går an å endre forskrivningsmønsteret hos allmennlegene – og med det få reversert noe av resistensutviklingen, påpeker han.

Det er nettopp studier som dette som gjør at Antibiotikasenteret for primærmedisin vektlegger opplæring blant fastlegene som en del av sin kjernevirksomhet. Når 90 % av all antibiotika forskrives utenfor sykehus, er allmennlegene en viktig målgruppe.

– Helseminister Bent Høie har som mål at vi reduserer det nasjonale antibiotikaforbruket med 30 % innen 2020, men senteret trenger mer ressurser for å kunne møte en slik utfordring. Sverige er et foregangsland. Der har de egne antibiotikakonsulenter som reiser rundt til fastlegene og gir opplæring i bærekraftig antibiotikabruk. Dette skulle vi også hatt midler til å innføre, sier professoren.

– Mitt engasjement rundt antibiotikaresistens føyer seg egentlig inn i en sterk interesse for en god primærhelsetjeneste. All moderne medisin forutsetter jo at vi har virksom antibiotika, fortsetter Lindbæk.

Borgerkrig og sang

Stemmen har energi, og øynene får ny glød når han snakker om primærhelsetjenesten.

– Det å ha en sterk og god allmennhelsetjeneste er det som gir den beste og billigste helsetjenesten. Dette er godt dokumentert, fortsetter han.

Entusiastisk er et ord som godt beskriver Lindbæk, sier venner. Humanist kaller han seg selv. At det ble allmennmedisin og ikke ingeniørfag, som han først begynte å studere, hadde kanskje med arvelig belastning å gjøre. Mor, Ellen Lindbæk, var en av Norges første kvinnelige anestesileger. Det sosiale engasjementet våknet til liv i studietiden.

– Urettferdighet har alltid opptatt meg. Vi møter mye sosial ulikhet som leger, og jeg er av den oppfatning at noen skal ha mer helsetjenester enn andre. De som har et dårlig utgangspunkt, skal vi stille mer opp for. Vi kan jo ikke endre på de grunnleggende forholdene, men vi kan bidra til å forsøke å hjelpe der vi kan.

Foto: Niklas Lello

Morten Lindbæk

Født 15. desember 1950

- Cand.med. Universitetet i Oslo 1978
- Fastlege ved Stokke legesenter fra 1983 (deltid siste år)
- Spesialist i allmenntilleggsmedisin 1988
- Doktorgrad i sinusitt og antibiotikabruk 1998
- Leder av Antibiotikasenteret for primærmedisin fra 2006
- Professor ved Universitetet i Oslo 2006

At det ble venstre- og ikke høyresiden handlet nok heller ikke bare om at de politisk radikale studentene hadde de morsomste festene i 1970-årene. Som nevø av Norges første kvinnelig krigskorrespondent, Lise Lindbæk, var det kanskje naturlig at de politiske sympatiene havnet til venstre. Lise Lindbæk er mest kjent for sitt arbeid som journalist og frivillig under kampene mot Francos fascistdiktatur i 1930-årene.

– Jeg husker henne selvfølgelig svært godt, selv om hun døde da jeg var ti år. Hun gikk virkelig mot strømmen og torde stå for kontroversielle standpunkter i sin samtid. Hun var en tydelig sosialist og absolutt en inspirerende person.

I det Lindbækske hjem på Vettakollen i Oslo var det, og er det fremdeles, engasjerte politiske diskusjoner.

– Innsatsen hennes under den spanske borgerkrigen var veldig viktig. Den kommer vi stadig vekk tilbake til og snakker om i familien. Og vi synger også sanger om Spania og den spanske borgerkrigen. – Gjør dere det?

– Ja. Det er jo noen av de politiske sangene som jeg synes er veldig bra, og som

har holdt seg. I forbindelse med at søsteren min ga ut en bok der hun blant annet skrev om Lise Lindbæk, fremførte jeg og min bror *Dei to hanene*. Den handler om fascistene mot sosialistene, den røde hanen mot den svarte. En veldig fin tekst – og en av de gamle politiske sangene som har stått seg veldig bra.

– For det har jo kanskje ikke alle gjort?

Han ler.

– Nei. Men jeg er fortsatt veldig glad i Hoola Bandoola Band og Mikael Wiehe. Deres musikk er fortsatt like bra.

– Det fortelles at du var en ivrig politisk sanger selv, og at du under EU- eller EEC-kampen som det het i 1972, blant annet fremførte sangen *Fløtt deg EEC, du står i veien for sola* på Karl Johans gate i Oslo?

– Det stemmer. Gruppen het den gang Brask og Bram. Det var ikke primært vår låt, men jeg var med og sang den ja, kommenterer Lindbæk, uten å utdype historien nærmere.

Svisker og sinusitt

Morten Lindbæk har fremdeles eget band. På kontorveggen henger et diplom fra hans faste orkester Sviskeprinsene gitt i anled-

ning Lindbæks disputas, der temaet var sinusitt. Der står det: «Diplom tildeles Dr. Med Morten Lindbæk for særdeles aktiv bekjempelse av snørr og tårer.» En aktivisme som nå kommer antibiotikaresistenssaken til gode.

Men selv om Sviskeprinsene reklamerer for svisker fra 1960- og 70-årene, spiller de ikke hvilke som helst svisker fra denne tiden. Verken Elvis- eller Cliff Richard-sanger står på repertoaret. Et sted går fremdeles (den politiske) grensen. Dylan, The Band og Crosby, Stills, Nash & Young er mer på riktig side.

– Det er en helt klar venstreprofil på musikken vår, ja, innrømmer gitaristen.

Som tidligere styremedlem i Rød Front er det først og fremst én musikalsk opple-

«Det å synge gir ofte et bra apropos til det vi snakker om»

velse han trekker frem fra sin politisk aktive fortid. I 1976 var han med på å arrangere en konsert med heltene i Hoola Bandoola Band.

– Det var halleluja, sier Lindbæk med ekstra trykk på «det».

Det kan handle om 70-talls-rock eller kampen for riktig antibiotikaforskrivning: Engasjementet er stadig like resistent. Helt på linje med en hvilken som helst ESBL-produserende *E.coli*-stamme eller MRSA.

Charlotte Lunde

charlottelunde@me.com

Avdeling for kompleks epilepsi

Oslo universitetssykehus